

הימים מוסכמים

* סאדאט ובגין: "רוז אל-יזסוף" קאהיר

..סאדאט הוא הפכפך

"זה מוכיח כי סאדאט הוא אדם הפכפך. הוא לא יציב. איאפשר לסמוך עליו. אולי הוא קצת" — — —

זה מוכיח בדיוק את ההיפך. מאז נאמו בכנסת, היה אל-סאדאט עקיב לחלוטין בגישתו. הוא הציע שלום מלא, עם כל ערבות-הביטחון העולות על דעת ישראל, תמורת נסיגה ישראלית מלאה מן השטחים המוחזקים והענקת זכות ההגדרה העצמית לעם הפלסטיני. הוא עמד, כמו כן, על ריבונות מצרית מלאה על כל חצי-האי סניני. כאשר נענתה ממשלת בגין ליוזמתו והזמינה אותו לירושלים, היה אל-סאדאט בטוח כי בגין יקבל עקרונות גישה זו, וכי לא נותר אלא לדבר על הפרטים. הוא נדהם להיווכח כי בגין אינו מקבל אף אחד מן העקרונות האלה — לא נסיגה מכל השטחים הכבושים, לא הענקת הגדרה עצמית לפלסטינים, ואפילו לא ריבונות מצרית אמיתית על צפון סניני. מכאן הרגשתו של סאדאט שמנחם בגין רימה אותו — הרגשה שכל המצרים המשך כילים שותפים לה.

..המצרים הם הפכפכים

"המצרים הם עם הפכפך. יום אחד הם יוצאים מכליהם מרוכב ידידות לישראלים, ומחרת היום הם שונאים אותם. איאפשר לסמוך עליהם." המצרים מגיבים על המאורעות כפי שהם מבינים אותם. כאשר היה נדמה להם כי ממשלת ישראל נענית ליוזמת סאדאט — הם שיבחו את ממשלת ישראל. כאשר היה נדמה להם כי ממשלת-ישראל רימתה את סאדאט, הם גינו אותה. אין הם הפכפכים יותר מן הישראלים. אגב, לא חל שום שינוי ביחסו של האישי-ברחוב במצריים לישראלים. יחס זה נשאר ידידותי ולבבי, בלי קשר למאורעות הפוליטיים. אם עיתונאי ישראלי כלשהו טוען אחרת, הוא פשוט משקר, כחלק מנחשול שטיפת-המוח.

..המצרים הם אנטי-שמים

"השימוש בכיטוי, שיידוק' מוכיח כי המצרים הם אנטי-שמים." עיתונאי מצרי אחד, קשיש ומכובד, השתמש בכיטוי זה. אין שום הוכחה לכך שאכן התכוון להעניק לו משמעות אנטי-שמית. בעוד שיהודים רבים רואים בדמותו של שילוק במחזהו של שיקספיר (ההטורח חוונצ'יה) סמל אנטי-שמי, הרי אנגלים רבים, למשל, אינם מסכימים לכך כלל וכלל. לדעתם, שילוק, כמו כל הדמויות הגדולות של שיקספיר, הוא דמות תלת-ממדית, חירי בית ושליטת כאחד. בהשתמשו במושג זה, התכוון מוצטפה אמין לומר כי מנחם בגין רוצה בליטרת-הבשר שלו (השטחים הכבושים ביכלל, או פיתח-הרפיה בפרט) למרות שמוצע לו שלום מלא ומושלם. בעוד שהנשיא סאדאט סיכן את חייו ואת עתידו הפוליטי ביוזמת שלום נועזת, לא קיבל דבר בתמורה מאת בגין, זולת ניסוחים חסרי-יתוכן. מותר למצרי לכעוס על כך, מבלי להיות אנטי-שמי. יחד עם זאת, ברור כי סטריאוטיפים אינם מתים בן-לילה, בייחוד כאשר מהפך פסיכולוגי גדול נעצר באמצע. בשעת משבר, צפות דיעות קדומות נושנות. גם מבחינה זו אין הבדל בין הישראלים ("ערבי הפכפך") ובין המצרים ("יהודי רמאי")."

* הכותרת: "שאח אדמה!", על מי שקל, "שאח למלך!"

מוח, שעבר בשבועיים האחרונים על המדינה, שקרים מוסכמים. כל כלי-התיקורת חזרו על הרף, עד כי נדמה לאזרחים כי אלה הם דיברי-אמת מאלהים. הן יבחו, "העולם הזה" כמה מן הטענות האלה.

..היוזמה נמשכת

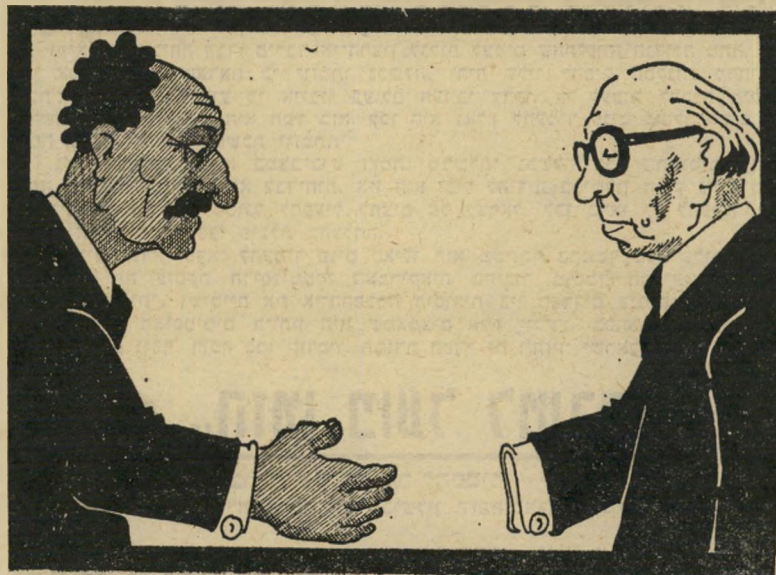
"שום דבר לא קרה. יוזמת-השלום לא מתה. היא נמשכת בצורה אחרת." יוזמת אנוואר אל-סאדאט, שהחלה בחודש נובמבר, מתה. מה שקורה עכשיו הוא דבר שונה לחלוטין. יוזמת-סאדאט היתה מבוססת על האמונה כי ניתן במכה אחת ("הלם חשמלי") להתגבר על המחסומים הפסיכולוגיים והמעשיים, שמנעו שלום בין ישראל והעולם הערבי. הכוונה היתה להביא שינוי טוטאלי במצב הרוחני והמעשי, על-ידי שורה בלתי-פוסקת של מצבים דרמאטיים. סאדאט האמין (בצדק) כי משא-ומתן רגיל, בשיטות הרגילות של מקה-ווימכר, סחבת ומילחמת-עצבים, לא ישנה את האווירה הנפשית במרחב, ועל כן לא יוליד שלום של ממש. לכל היותר יביא שביתת-נשק או הסכם-ביניים נוסף. היוזמה מתה ברגע שהסתבר כי ממשלת ישראל אינה מתכוונת להשיב על המחווה של סאדאט במחווה גדולה משלה, אלא ממשיכה בשיטות הנושנות של מקה-ווימכר. סחבת ומילחמת-עצבים. התנופה הדרמאטית, שהיתה יכולה לשנות את המצב מעיקרו, נעזרה. זוהי ההזדמנות ההיסטורית שהוחמצה ואבדה.

..דרוש זמן

"היה זה נאייוו לצפות לכך שסיכסוך כה ממושך יושב בתוך כמה ימים או שבועות. מיחמת קוריאה, למשל, הסתיימה בעיירה פאנמונג'ון, אחריו משא-ומתן שנמשך בשנתיים." היה זה נאייוו לחשוב כי מילחמת ישראל-ערב יכולה לבוא לסיומה בדרכים הרגילות של משא-ומתן ארוך ומייגע. סיכסוך זה הוא מיוחד-במינו ורק יוזמה דרמאטית, כמו זו של אל-סאדאט, יכולה להתגבר עליו. בפאנמונג'ון דובר על סיום מילחמה קצרה, שבה היו מעורבות בעיקר שתי מעצמות גדולות זרות — סין מכאן, ארצות-הברית מכאן. הסיכסוך הישראלי-ערבי נמשך מזה שלושה דורות, והוא נוגע למאויים, לדעות, להרגשות ולאמונות העמוקים ביותר של העמים המערבים בו. משא-ומתן על קילומטר פה וקילומטר שם, מילה פה או מילה שם, כשאינן הסכמה על יסודות הפיתרון, לא יביא לשלום. אלא לכל היותר לעוד הסכם-ביניים. הסכם-ביניים כזה דומה לשלום הכולל, שיכול היה לנבוע מיוזמת-סאדאט, כשם שעכבר דומה להר.

..ההסכם היה קרוב

"סאדאט הפסיק את דינוי הוועדה המדינית בירושלים כדיוק ברגע שהצדדים התקרבו להסכם." שטויות. הצדדים בוועדה המדינית התקרבו להסכם על ניסוח חסר כל ערך, שנקרא "סדר יום" או "הצגת עקרונות". ההסכם התאפשר תודות לויתור על כל אמירה של ממש. כאשר שני אנשים אינם מסכימים על משהו, ניתן תמיד למצוא ניסוח ריק-מתוכן, מעורפל וחסר-משמעות.

בגין וסאדאט: "לה מונד", פאריס

משמעות ששניהם יכולים לחתום עליו — דווקא מפני שאינו אומר כלום. נייר כזה הוא החלטת מועצת-הביטחון 242, שכל צד מפרש איתו אחרת. ובניגוד גמור לפירושו של הצד השני. כשסאדאט יצא ליוזמתו, הוא לא חיפש עוד נייר חסר-ערך כזה. כאשר נוכח לדעת כי יוזמתו שוקעת בביצה זו, נקט צעד דרמאטי כדי למנוע זאת.